

R evoluties in de aanbieding

2011/10
14 | 02 | 2011

MENSEN

WELVAART

BESCHERMING

Ivan Van de Cloot
Hoofdeconoom
Itinera Institute

Er is een eeuwenoude discussie onder economen over de impact van economische welvaart op het politieke proces. De aanhangers van de hypothese dat dictatoriale regimes moeilijker houdbaar zijn bij hogere niveaus van levensstandaard hebben er een nieuwe categorie van argumenten bij naar aanleiding van de huidige ontwikkelingen in Tunesië en Egypte. De economische analyse van revoluties stelt dat door de sociale netwerken als facebook en twitter de kost van politieke mobilisering is gezakt. De digitale revolutie creëert de mogelijkheid om duizenden demonstranten op de been te brengen zonder centraal geleide organisatie. Dit is essentieel omdat dictators er een handje weg van hebben om in de top van oppositie-organisaties te infiltreren. Waarschijnlijk is het effect van economische ontwikkeling ook niet-lineair: essentieel voor het mogelijk maken van oppositie tegen repressie is vooral om het stadium van de bittere armoede van een land als bijvoorbeeld Zimbabwe te overstijgen om de strijd om het bestaan ook politiek te voeren en toegang te krijgen tot nieuwe media.

Een tegenkracht zijn machtsinstrumenten zoals het leger in Egypte maar in een wereld waar de machtsorganen de informatie steeds moeilijker onder controle kunnen houden.

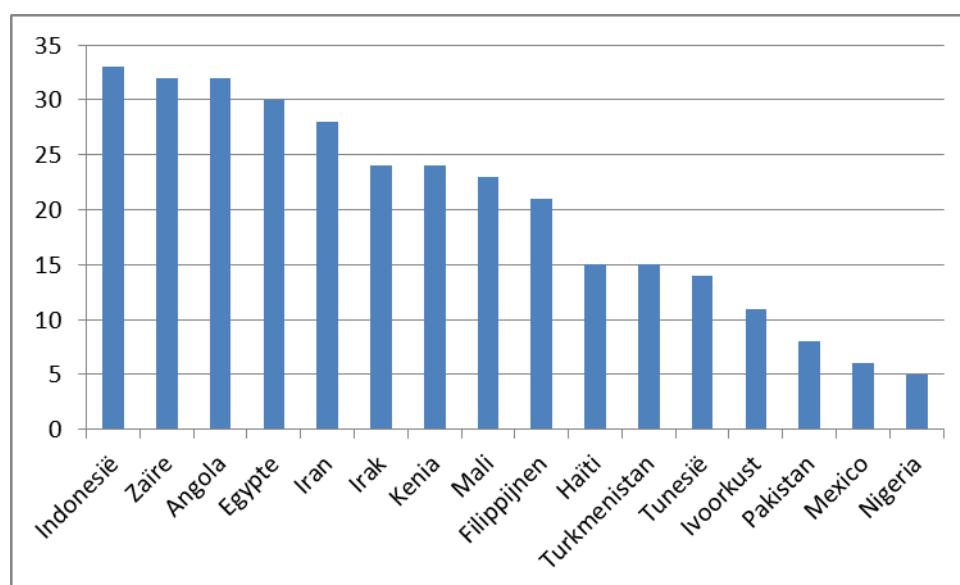

	Bevolking (miljoen)	Welvaart per hoofd	mediane leeftijd bevolking	corruptie-index (hoog=weinig corruptie)	Werkloosheid(%)	Onderarmoe-degrens	Internetgebruikers (miljoen)
Marokko	31,7	4900	27	3,4	9,8	15	13,2
Algerije	35,4	7400	27	2,9	9,9	23	4,7
Tunesië	10,6	9500	30	4,3	14	3,8	3,5
Libië	6,5	13800	24	2,2	30	33	0,4
Egypte	84,5	6200	24	3,1	9,7	20	20
Jordanië	6,4	5300	22	4,7	13,4	14,2	1,6
Libanon	4,1		29,4			28	1
Saudi-Arabië	25,7		24,9		10,8		9,6
Sudan	43,9		18,4		18,7	40	4,2
Syrië	22,2	4800	22	2,5	8,3	11,9	4,5
Oman	2,9	25800	24	5,3	15		1,5
Jemen	23,5	2600	18	2,2	35	45,2	2,2

De econoom Ronald Wintrobe heeft de economische analyse van dictatoriële regimes een nieuwe wending gegeven en maakt essentieel het onderscheid tussen zogenaamde “tinpot”-dictators en totalitaire regimes (1). De eerste groep betreft regimes waarbij de dictator de opbrengsten van zijn politiek monopolie aanwendt om zijn persoonlijke rijkdom en consumptie te maximaliseren. Vaak ligt het niveau van repressie net laag genoeg om aan de macht te kunnen blijven en blijft de interventie van de overheid in het leven van de gewone burger beperkt. In totalitaire regimes ligt dat uiteraard anders want daar kan de dictator de uiting van ontevredenheid over slechte economische omstandigheden onder controle houden door een immens hoog niveau van onderdrukking. De “tinpot”dictator is minder ideologisch gemotiveerd maar wil vooral zoveel mogelijk persoonlijk gewin en zal dus eerder spaarzaam zijn op het verspillen van middelen aan repressie en het opbouwen van loyaleit onder een te grote groep van aanhangers. Dit houdt wellicht ook in dat de huidige ontwikkelingen het meest ondermijnd zijn voor dit type dictators. In regio’s met veel natuurlijke rijkdommen zoals het Midden Oosten was er in het verleden vooral een vruchtbare bodem voor tinpotdictators maar zij komen vandaag dus wel onder druk. De gedragsanalyse

wijst immers uit dat het meer en meer een verliezende strategie is om als dictator in deze tijd loyaliteit proberen af te kopen. De geïnformeerde intellectuelen die weinig te verliezen hebben van vandaag zijn daar ook minder vatbaar voor geworden. Voor grootmachten als de Verenigde Staten is het in deze context essentieel om hun traditionele verstandsrelaties met bepaalde regimes te herzien.

Grafiek: Aantal jaren aan de macht van dictator

Bron: CCFD

Wat vandaag speelt in het op de been krijgen van grote groepen demonstranten is fundamenteel hetzelfde netwerkeffect dat altijd al essentieel is geweest. Mensen zijn immers gemotiveerd om te doen wat ze anderen zien doen. Des te meer men anderen ziet betogen, des te lager de kritische drempel om mee op te trekken. Dit wordt nog versterkt door de aantrekkingskracht van de anonimiteit die men heeft als men in een massa kan opgaan. De gedrukte media zijn essentieel ook veel gemakkelijker te controleren dan de gedecentraliseerde digitale media. Voor economen is het tot stand komen van zogenaamde spontane orde gesneden koek omdat dit uiteraard ook speelt in de werking van gedecentraliseerde markten die nooit efficiënt vervangen kunnen worden door een centraal geleide bureaucratie.

Een tegenkracht zijn machtsinstrumenten zoals het leger in Egypte maar in een wereld waar de machtsorganen de informatie steeds moeilijker onder controle kunnen houden, wordt het inzetten van bruto geweld problematischer. In het China van 1989 konden de bonzen van de Communistische Partij nog tanks en machinegeweren inzetten zonder dat ogenblikkelijk civiele groepen op de hoogte waren, maar dit is anders in het Tunesië van 2011.

Niet alleen krijgen we meer en meer bevestiging dat het verlangen naar politieke vrijheid groter wordt als de bevolking welvarender wordt, ook het mobiliseren van oppositiegroepen die regimes aan het wankelen kunnen brengen wordt dus eenvoudiger. Uite-raard hebben sociale wetenschappers nog een hele brok onderzoek te verrichten omtrent terugkoppelingseffecten en mogelijke door-kruisende invloed van nationalisme en religieus integrisme maar de realiteit wacht gelukkig genoeg niet op de inzichten van analisten.

Ivan Van de Cloot

Hoofdeconoom Itinera Institute

(1) Ronald Wintrobe, Political economy of dictatorship, Cambridge University Press, 1998

Voor duurzame economische groei
en sociale bescherming.